

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2023. gada 9. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Patēriņa kredīta līgums – Direktīva 93/13/EEK – 1. panta 2. punkts – Noteikums, kas ietver obligātu tiesību normu – 3. panta 1. punkts, 4. panta 1. punkts, 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts – Noteikums par kredīta pirmstermiņa atmaksu – Pārbaude tiesā – Samērīgums saistībā ar patērētāju līguma pārkāpumiem – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 38. pants – Līgums, kas nodrošināts ar nekustamā īpašuma ķīlu – Patērētāja mājokļa ārpustiesas pārdošana

Lietā C-598/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Krajský súd v Prešove* (Apgabaltiesa Prešovā, Slovākija) iesniegusi ar 2021. gada 13. septembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2021. gada 28. septembrī, tiesvedībā

SP,

CI

pret

Všeobecná úverová banka a.s.,

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. Likurgs [*C. Lycourgos*], tiesneši O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*] (referente), Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], S. Rodins [*S. Rodin*] un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*],

ģenerālvokāte: L. Medina,

sekretāre: M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2022. gada 26. oktobra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– SP un CI vārdā – *L. Riedl, advokāt,*

* Tiesvedības valoda – slovāku.

- *Všeobecná úverová banka a.s.* vārdā – *M. Hrbek*, advokāt,
 - Slovākijas valdības vārdā – *B. Ricziová*, vēlāk – *E. V. Drugda*, pārstāves,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *G. Goddin*, *R. Lindenthal* un *N. Ruiz García*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2023. gada 12. janvāra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantu, lasot to kopsakarā ar Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 7. un 38. pantu, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/29/EK (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) 2006/2004 (“Negodīgas komercprakses direktīva”) (OV 2005, L 149, 22. lpp.), 3. panta 1. punktu, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp.; labojums – OV 2011, L 234, 46. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2011. gada 14. novembra Direktīvu 2011/90/ES (OV 2011, L 296, 35. punkts) (turpmāk tekstā – “Direktīva 2008/48”), 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu, kā arī efektivitātes principu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp SP un CI, no vienas puses, un banku iestādi *Všeobecná úverová banka a.s.* (turpmāk tekstā – “VÚB”), no otras puses, par nekustamā īpašuma, ko veido SP un CI mājoklis, ķīlas, kas nodrošina starp šīm pusēm noslēgto kredītlīgumu, ārpustiesas atsavināšanas apturēšanu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 93/13

- 3 Direktīvas 93/13 trīspadsmitajā un sešpadsmitajā apsvērumā ir noteikts:

“tā kā tiek uzskatīts, ka dalībvalstu likumi vai noteikumi, kas tieši vai netieši nosaka patērētāju līgumu noteikumus, nesatur negodīgus noteikumus; tā kā tādēļ neliekas vajadzīgi attiecināt uz šo direktīvu noteikumus, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai Kopiena; tā kā šajā sakarībā vārdi “obligātas tiesību normas” 1. panta 2. punktā ietver arī noteikumus, kas, saskaņā ar tiesību aktiem, attiecas uz līgumslēdzējām pusēm, ar nosacījumu, ka nav noteikta cita kārtība;

[..]

tā kā līgumu noteikumu negodīga rakstura novērtēšan[a] atbilstoši izvēlētiem vispārējiem kritērijiem, jo īpaši sabiedriska rakstura pārdošanas un piegāžu jomā, kur tiek sniegti kopēji pakalpojumi, ievērojot lietotāju solidaritāti, jāpapildina ar līdzekļiem dažādu iesaistīto interešu vispārēja izvērtējuma veikšanai; tā kā tam nepieciešama godprātība; tā kā, novērtējot godprātību, jāpievērš īpaša uzmanība pušu pozīcijām pie līguma slēgšanas attiecībā uz to, vai patērētājs kaut kādā veidā ticis mudināts piekrist noteikumiem un vai preces vai pakalpojumi tikuši pārdoti vai piegādāti pēc patērētāja īpaša pasūtījuma; tā kā pārdevēju vai piegādātāju var uzskatīt par godprātīgu, ja tas izturas godīgi un līdzvērtīgi pret otru līguma pusi, kuras likumīgās intereses tam jāņem vērā”.

4 Šīs direktīvas 1. pantā ir noteikts:

“1. Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvus un administratīvus aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.

2. Šī direktīva neattiecas uz līguma noteikumiem, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai Kopiena, īpaši transporta jomā.”

5 Minētās direktīvas 3. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.”

6 Šīs direktīvas 4. panta 1. punktā ir noteikts:

“Neskarot 7. pantu, līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.”

7 Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

8 Šīs direktīvas 7. panta 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.”

Direktīva 2005/29

9 Direktīvas 2005/29 3. panta “Piemērošanas joma” 1. punktā ir noteikts:

“Šī direktīva attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem, kā izklāstīts 5. pantā, pirms komercdarījuma, kas attiecas uz kādu produktu, pēc tā un tā laikā.”

Direktīva 2008/48

- 10 Direktīvas 2008/48 10. apsvērumā ir noteikts:

“Šajā direktīvā ietvertās definīcijas nosaka saskaņošanas apjomu. Tāpēc dalībvalstu saistībām īstenot direktīvas nosacījumus vajadzētu būt ierobežotām attiecībā uz to apjomu, kā tas noteikts minētajās definīcijās. Atbilstīgi Kopienas tiesību aktiem šai direktīvai tomēr nebūtu jāskar tas, kā dalībvalstis tiek piemēroti direktīvas nosacījumi attiecībā uz jomām, kas neietilpst tās darbības jomā.”

- 11 Atbilstoši šīs direktīvas 2. panta 2. punkta a) apakšpunktam:

“Šo direktīvu nepiemēro:

- a) kredītlīgumiem, kas ir nodrošināti ar hipotēku vai citu pielīdzināmu nodrošinājumu, ko parasti izmanto dalībvalstī attiecībā uz nekustamo īpašumu, vai kas ir nodrošināti ar tiesībām saistībā ar nekustamo īpašumu.”

Slovākijas tiesības

Civilkodekss

- 12 *Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník* (Likums Nr. 40/1964 par Civilkodeksu), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – “Civilkodekss”), 53. pants regulē negodīgus noteikumus ar patērētājiem noslēgtajos līgumos. Šā panta 9. punktā ir noteikts:

“Gadījumā, ja ar patērētāju noslēgtais līgums ir izpildāms, veicot maksājumu pa daļām, pārdevējs vai piegādātājs Civilkodeksa 565. pantā paredzētās tiesības var izmantot ne agrāk kā trīs mēnešus pēc maksājuma kavējuma un ar nosacījumu, ka tas ir brīdinājis patērētāju vismaz 15 dienas pirms šo tiesību izmantošanas.”

- 13 Civilkodeksa 54. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Ar patērētāju noslēgtā līgumā paredzētie noteikumi nedrīkst atkāpties no šā likuma, kaitējot patērētājam. It īpaši tajos nedrīkst tikt ietverta patērētāja iepriekšēja atteikšanās no šajā likumā vai speciālajos patērētāju tiesību aizsardzības noteikumos paredzētajām tiesībām vai kādā citā veidā pasliktināta patērētāja līgumiskā pozīcija.”

- 14 Atbilstoši šā kodeksa 151.j panta 1. punktam:

“Ja parāds, kas nodrošināts ar ķīlu, nav pilnībā nokārtots noteiktajā termiņā, nodrošinātais kreditors var uzsākt ķīlas tiesību izmantošanu. Izmantojot ķīlas tiesības, nodrošinātais kreditors var panākt parāda samaksu, izmantojot līgumā noteiktos līdzekļus vai pārdodot nodrošinājumu izolē saskaņā ar īpašu likumu, [...] vai arī panākt parāda samaksu, pārdodot nodrošinājumu saskaņā ar īpašām tiesību normām, [...] ja vien šajā likumā vai īpašā likumā nav paredzēts citādi.”

- 15 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka šajā tiesību normā pēc vārdiem “saskaņā ar īpašu likumu” ir ietverta pirmā zemsvītras piezīme, kurā ir atsauce uz *zákon č. 527/2002 Z. z. o dobrovolných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov* (Likums Nr. 527/2002 par

labprātīgu pārdošanu izsolē un papildinājumiem Slovākijas Nacionālās padomes Likumā Nr. 323/1992 par notāriem un notāru darbību (Notariāta kodekss), redakcijā ar grozījumiem; turpmāk tekstā – “Likums par labprātīgu pārdošanu izsolē”), un vēl viena zemsvītras piezīme pēc vārdiem “īpašām tiesību normām”, kurā ir atsauce uz *zákon 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok* (Likums Nr. 160/2015 par Civilprocesa kodeksu) un *zákon č. 233/1995 Z. z. Exekučný poriadok* (Likums Nr. 233/1995 par Izpildes procesa kodeksu; turpmāk tekstā – “Izpildes procesa kodekss”).

16 Civilkodeksa 151.m pantā ir paredzēts:

“(1) Pārdot nodrošinājumu tādā veidā, kāds norādīts ķīlas tiesību nodibinošajā līgumā, vai izsolē nodrošinātais kreditors drīkst ne agrāk kā pēc 30 dienām no dienas, kad par ķīlas tiesību izmantošanas sākšanu ir paziņots ieķīlātājam un – gadījumos, kad parādnieks un ieķīlātājs nav viena un tā pati persona, – parādniekam, ja vien īpašā likumā nav noteikts citādi. Ja ķīlas tiesības ir ierakstītas ķīlu reģistrā un datums, kurā ķīlu reģistrā ir ierakstīts ķīlas tiesību izmantošanas sākums, ir vēlāks par datumu, kurā ieķīlātājam un parādniekam ir paziņots par ķīlas tiesības izmantošanu, un ja parādnieks un ieķīlātājs nav viena un tā pati persona, 30 dienu termiņš sākas datumā, kad ķīlas tiesību izmantošanas sākums ir ierakstīts ķīlu reģistrā.

(2) Pēc tam, kad ieķīlātājam ir paziņots par ķīlas tiesību izmantošanas sākšanu, ieķīlātājs var vienoties ar nodrošināto kreditoru, ka nodrošinātais kreditors ir tiesīgs pārdot nodrošinājumu tādā veidā, kāds norādīts ķīlas tiesību nodibinošajā līgumā, vai izsolē pat pirms 1. punktā noteiktā termiņa beigām.

(3) Nodrošinātais kreditors, kurš ir sācis ķīlas tiesību izmantošanu, lai ķīlas tiesību nodibinošajā līgumā noligtajā veidā apmierinātu savu prasījumu, jebkurā brīdī ķīlas tiesību izmantošanas laikā drīkst mainīt ķīlas tiesību izmantošanas veidu un pārdot ķīlas priekšmetu izsolē vai prasīt apmierinājumu, pārdodot ķīlas priekšmetu saskaņā ar īpašajos likumos noteikto. Nodrošinātajam kreditoram ir pienākums par ķīlas tiesību izmantošanas veida maiņu informēt ieķīlātāju.”

17 Šā kodeksa 565. pants ir formulēts šādi:

“Prasījuma izpildes pa daļām gadījumā kreditors nevar prasīt visas prasījuma summas samaksu tāpēc, ka nav veikts kāds ikmēneša maksājums, ja vien puses par to nav vienojušās vai tas nav paredzēts lēmumā. Tomēr kreditors šīs tiesības var izmantot ne vēlāk kā līdz nākamā pirmā maksājuma termiņa beigām.”

Izpildes procesa kodekss

18 Izpildes procesa kodeksa 63. panta 3. punktā ir noteikts, ka nekustamo īpašumu piespiedu kārtā var pārdot tikai izņēmuma gadījumos pēc tiesas apstiprinājuma, ja pret attiecīgo personu ir ierosināti vairāki izpildes procesi saistībā ar parādiem, kuru kopējā summa pārsniedz 2000 EUR, un tiesu izpildītājs pierāda, ka finansiālo prasījumu nevar piedzīt citādā veidā.

Likums par labprātīgu pārdošanu izsolē

19 Likuma par labprātīgu pārdošanu izsolē 16. panta 1. punktā ir paredzēts, ka pārdošanu izsolē var veikt, vienīgi pamatojoties uz vienošanos, kuru parakstījusi persona, kas ierosinājusi pārdošanu, un izsolītājs.

20 Atbilstoši Likuma par labprātīgu pārdošanu izsolē 17. pantam izsolītājam ir pienākums paziņot par izsoles rīkošanu, publicējot paziņojumu par pārdošanu izsolē. Ja izsolāmais objekts ir dzīvoklis, māja vai cita ēka, uzņēmums vai uzņēmuma daļa vai ja minimālā solījuma summa ir lielāka par 16 550 EUR, izsolītājam vismaz 30 dienas pirms izsoles sākuma ir jāpublicē paziņojums par izsoli pārdošanas izsolē reģistrā. Izsolītājs arī nekavējoties nosūta paziņojumu par pārdošanu izsolē kompetentajai ministrijai, lai to publicētu *Oficiālajā Tirdzniecības Vēstnesī*, kā arī personai, kas ir ierosinājusi pārdošanu, nodrošinātā kreditora parādniekam un pārdodamās lietas īpašniekam, ja tas nav parādnieks.

21 Minētā likuma 21. panta 2. punktā ir paredzēts:

“Ja ir apstrīdēta ķīlas tiesības nodibināšanas līguma spēkā esamība vai ir pārkāpti šā likuma noteikumi, persona, kura apgalvo, ka šāda pārkāpuma dēļ ir noticis tās tiesību pārkāpums, var lūgt tiesu atzīt pārdošanu par spēkā neesošu. Tomēr tiesības vērsties tiesā izbeidzas, ja tās netiek izmantotas trīs mēnešu laikā pēc izsoles rīkošanas, izņemot, ja spēkā neesamības iemesli ir saistīti ar noziedzīga nodarījuma izdarīšanu un ja pārdošana attiecas uz māju vai dzīvokli, kurā bijušais īpašnieks pārdošanas brīdī oficiāli dzīvojis saskaņā ar īpašiem noteikumiem; šādā gadījumā ir iespējams iesniegt prasību par pārdošanas atcelšanu arī pēc minētā termiņa beigām [..].”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

22 2012. gada 9. februārī *VÚB* prasītājiem pamatlietā – SP un CI – piešķīra patēriņa kredītu, kas atmaksājams 20 gadu laikposmā un kas nodrošināts ar nekustamā īpašuma ķīlu, proti, ģimenes māju, kurā bija prasītāju pamatlietā un citu personu dzīvesvieta (turpmāk tekstā – “attiecīgais kredītīgums”).

23 Pirms šā datuma prasītāji pamatlietā kopš 2004. gada bija noslēguši līgumus par vairākiem citiem patēriņa kredītiem ar *Consumer Finance Holding a.s.* (turpmāk tekstā – “*CFH*”), ar kuru *VÚB* tolaik bija ekonomiski saistīta. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka *VÚB* gandrīz visu summu, kas saskaņā ar attiecīgo kredītīgumu piešķirta SP un CI, ir izmantojusi *CFH* piešķirto kredītu dzēšanai, kurus SP un CI vairs nespēja atmaksāt. Turklāt vēl pirms attiecīgā kredītīguma noslēgšanas *VÚB* tiem esot piešķīrusi dažus patēriņa kredītus, kuru summu tā esot noteikusi vienpusēji un kurus tā lielā mērā arī esot izmantojusi to parādu un izmaksu atmaksai, kas izriet no kredītiem, kurus iepriekš vai nu pati *VÚB*, vai *CFH* bija piešķīrusi SP un CI.

24 2013. gada janvārī, mazāk nekā gadu pēc attiecīgā kredītīguma noslēgšanas, tā kā prasītāji pamatlietā neveica maksājumu, *VÚB* pieprasīja atmaksāt visas saskaņā ar šo līgumu maksājamās summas, pamatojoties uz minētajā līgumā ietverto noteikumu par kredīta pirmstermiņa atmaksu (turpmāk tekstā – “noteikums par kredīta pirmstermiņa atmaksu”). 2013. gada aprīlī *VÚB* paziņoja SP un CI savu lēmumu turpināt savu ķīlas tiesību izmantošanu, “labprātīgi” pārdodot nekustamo īpašumu, kas izmantots kā nodrošinājums, proti, pārdošanu ārpustiesas izsolē.

25 Šāda veida pārdošanu ārpustiesas izsolē, kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, veic privātpersonas. Pēc tam, kad kreditors vienpusēji ir noteicis parāda summu, izsolītājs attiecīgo nekustamo īpašumu pārdod ārpus jebkāda tiesvedības procesa, un tiesa iepriekš nav varējusi pārbaudīt parāda summas pamatotību vai pārdevuma samērīgumu attiecībā pret parāda summu. Neraugoties uz patērētāju iebildumiem, likumā šī pārdošana ir kvalificēta par “labprātīgu”. Kreditors varētu sākt labprātīgas izsoles procesu 30 dienas pēc paziņojuma par ķīlas tiesību izmantošanu.

- 26 Prasītāji pamatlietā vērsās *Okresný súd Prešov* (Rajona tiesa Prešovā, Slovākija) ar pieteikumu apturēt ģimenes mājas pārdošanu izsolē. Šī pirmās instances tiesa viņu prasību noraidīja ar pirmo spriedumu, kuru tā pēc tam apstiprināja pēc lietas nodošanas atpakaļ, lai gan *Krajský súd v Prešove* (Apgabaltiesa Prešovā, Slovākija) to atcēla. Minētā pirmās instances tiesa uzskata: no *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa) judikatūras izriet, ka no 2014. gada 10. septembra sprieduma *Kušionová* (C-34/13, EU:C:2014:2189) nevar secināt, ka Direktīvas 93/13 tiesību normām ir pretrunā Slovākijas tiesiskais regulējums, ar kuru ir atļauts ārpustiesas kārtībā rīkot tādas nekustamā īpašuma ķīlas pārdošanu labprātīgā izsolē, ko patērētājs sniedzis kā nodrošinājumu, pat tad, ja runa ir par viņa mājokli un nodrošinātais parāds ir balstīts uz līgumu, kurā ietverti negodīgi noteikumi.
- 27 Prasītāji pamatlietā par šo otro spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Krajský súd v Prešove* (Apgabaltiesa Prešovā), kas ir iesniedzējtiesa, atkārtojot savu lūgumu apturēt viņu mājokļa ārpustiesas pārdošanu, tostarp atsaucoties uz viņu kā patērētāju tiesību pārkāpumu.
- 28 Iesniedzējtiesa uzskata, ka aizsardzība pret nesamērīgu iejaukšanos patērētāju tiesībās, tostarp viņu tiesībās uz mājokli, ir īpaši svarīga pirms īpašuma pārdošanas. Slovākijas materiālajās tiesībās neesot paredzēta neviena cita *ex ante* aizsardzības iespēja, līdz ar to gadījumā, ja patērētāju mājoklis tiktu pārdots labprātīgi, viņi būtu varējuši vienīgi celt prasību par pārdošanas apturēšanu.
- 29 Šī tiesa precizē, ka šajā gadījumā attiecīgais kredītlīgums attiecoties uz 20 gadu termiņu un noteikumu par kredīta pirmstermiņa atmaksu mazāk nekā gadu pēc šā līguma noslēgšanas maksājuma 1 106,50 EUR apmērā *VÚB* esot īstenojusi nokavējuma dēļ. Ģimenes mājas, kas tiek pārdota ārpustiesas ceļā, vērtība esot vismaz 30 reizes lielāka par summu, attiecībā uz kuru *VÚB* paziņojusi par kredīta pirmstermiņa atmaksu un organizējusi ķīlas pārdošanu.
- 30 Iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar Slovākijas tiesībām tāda noteikuma īstenošana par kredīta pirmstermiņa atmaksu kā pamatlietā ir pakļauta tikai vienam nosacījumam, proti, trīs mēnešu maksājumu nokavējums, un apstāklim, ka kreditors ir ievērojis papildu piecpadsmit dienu brīdinājuma termiņu.
- 31 Šis tiesiskais regulējums, kā arī *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa) judikatūra, kas minēta šā sprieduma 26. punktā, tādējādi varētu būt pretrunā Savienības tiesībām, it īpaši samērīguma principam, jo tie ļauj pārdot īpašumu, kurā ir patērētāja domicils, pat nebūtiska līgumiskā pārkāpuma gadījumā.
- 32 Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka, neraugoties uz Hartas 7., 38. un 47. pantā, Direktīvās 93/13 un 2005/29, kā arī ar efektivitātes principu sniegto aizsardzību, valsts tiesiskais regulējums par nekustamā īpašuma ķīlas izmantošanu, labprātīgi pārdodot izsolē īpašumu, kas ir patērētāju mājoklis, kā to ir interpretējusi *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa), nepiešķir pietiekamu nozīmi ģimenes mājokļa aizsardzībai un tajā nav ņemta vērā iespēja īstenot citus ķīlas izmantošanas līdzekļus. Tādējādi, kā liecina prakse, kredītu piešķiršanai patērētājiem būtu ļoti nelabvēlīgas sekas attiecībā uz patērētājiem un viņu ģimenēm.
- 33 Runājot par Direktīvas 2005/29 piemērošanu, iesniedzējtiesa uzskata, ka kredīta piešķiršanas praksi, lai atmaksātu parādus, kas izriet no viena vai vairākiem iepriekšējiem kredītiem, saskaņā ar šo direktīvu nevar izslēgt no pārbaudes tiesā. Iesniedzējtiesa uzskata, ka apstākļi, kādos

attiecīgais kredītlīgums noslēgts, ir negodīga komercprakse, kurai būtu jāietilpst minētās direktīvas piemērošanas jomā. Turklāt, lai gan negodīga komercprakse tieši neizraisa attiecīgā juridiskā darījuma spēkā neesamību, tā ietekmētu līguma noteikumu negodīguma vērtējumu.

- 34 Attiecībā uz Direktīvas 2008/48 piemērošanu šī tiesa uzskata, ka kredīts, kas ir piešķirts, lai atmaksātu parādus, kuri izriet no iepriekšējiem kredītiem, neatbilst nedz šīs direktīvas mērķim, nedz pat pirms tam pieņemtās direktīvas mērķim.
- 35 Turklāt, lai gan kredītlīgumi, kas nodrošināti ar hipotēku vai ar nekustamo īpašumu saistītām tiesībām, ir izslēgti no Direktīvas 2008/48 piemērošanas jomas, šajā gadījumā attiecīgajā kredītlīgumā neesot definēts kredīta priekšmets un tas atbilstot patēriņa kredītlīgumiem piemērojamām prasībām. Šis kredītlīgums neesot nedz nodrošināts ar hipotēku, nedz arī paredzēts nekustamā īpašuma iegādes finansēšanai, bet esot izmantots, lai nodrošinātu iepriekšējo patēriņa kredītu atmaksu. Šādos apstākļos pastāvot cieša saikne starp minēto kredītlīgumu un šiem SP un CI agrāk noslēgtajiem patēriņa kredītlīgumiem, līdz ar to iesniedzējtiesa jautā, vai šāda situācija ietilpst Direktīvas 2008/48 piemērošanas jomā.
- 36 Visbeidzot, lai noteiktu precīzu prasītāju pamatlietā parāda summu, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai šajā gadījumā ir piemērojama Tiesas pieeja 2016. gada 21. aprīļa spriedumā *Radlinger un Radlingerová* (C-377/14, EU:C:2016:283).
- 37 Šajos apstākļos *Krajský súd v Prešove* (Apgabaltiesa Prešovā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai [Hartas] 47. pantam, aplūkojot to kopsakarā ar 7. un 38. pantu, Direktīvai [93/13], Direktīvai [2005/29], kā arī Savienības tiesību efektivitātes principam ir pretrunā tāds tiesiskais regulējums, kāds ir ietverts Civilkodeksa 53. panta 9. punktā un 565. pantā, saskaņā ar kuriem pirmstermiņa kredīta atmaksas gadījumā netiek ņemts vērā šīs darbības samērīgums, it īpaši patērētāju saistību pārkāpuma smagums salīdzinājumā ar kredīta summu un tā atmaksas termiņu?

Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša [..]:

- 2) a) Vai Hartas 47. pantam, aplūkojot to kopsakarā ar 7. un 38. pantu, Direktīvai [93/13], Direktīvai [2005/29], kā arī Savienības tiesību efektivitātes principam ir pretrunā judikatūra, saskaņā ar kuru būtībā netiek apturēta ķīlas tiesību izmantošana, kas īstenojama, veicot nekustamā īpašuma – patērētāju vai citu personu mājokļa – privāto pārdošanu izolē, un vienlaikus netiek ņemts vērā patērētāja saistību pārkāpuma smagums salīdzinājumā ar kredīta summu un kredīta termiņu arī tad, ja pastāv cits aizdevēja prasījuma apmierināšanas veids, proti, izpildes tiesā procedūra, kurā priekšroka nav dodama apķīlāta mājokļa pārdošanai?
- b) Vai Direktīvas [2005/29] 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka patērētāju aizsardzība pret negodīgu komercpraksi patērētāju kredītu jomā aptver visus aizdevēja prasījumu apmaksas veidus, tostarp jauna kredīta ņemšanu ar mērķi segt no iepriekšējā kredītlīguma izrietošās saistības?
- c) Vai Direktīva [2005/29] ir jāinterpretē tādējādi, ka par negodīgu komercpraksi ir uzskatāma arī tāda aizdevēja rīcība, kurš vairākkārt piešķir kredītus patērētājam, kas nespēj atmaksāt kredītus, tādējādi, ka tā rezultātā rodas kredītu ķēde, ko aizdevējs faktiski neizmaksā patērētājam, bet gan patur tos, lai segtu iepriekšējos kredītus un kopējās kredīta izmaksas?

- d) Vai Direktīvas [2008/48] 2. panta 2. punkta a) apakšpunkts, aplūkojot to kopsakarā ar šīs direktīvas 10. apsvērumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neizslēdz šīs direktīvas piemērošanu pat attiecībā uz kredītu, kam piemīt visas patēriņa kredīta iezīmes, ja kredīta mērķis netika noligts un ja aizdevējs ir izmantojis visu kredīta summu, izņemot nelielu daļu, iepriekšējo patēriņa kredītu segšanai, savukārt nodrošinājumam tika noteikta nekustamā īpašuma ķīla?
- e) Vai Eiropas Savienības Tiesas 2016. gada 21. aprīļa spriedums *Radlinger* un *Radlingerová* (C-377/14, EU:C:2016:283) ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams arī patēriņa kredītligumam, ja saskaņā ar šādu ligumu daļa no kredīta ir tikusi izmantota aizdevēja izmaksu segšanai?”

Tiesvedība Tiesā

- 38 Ar dokumentu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2023. gada 22. februārī, *VÚB* galvenokārt lūdza, lai pamatojoties uz Tiesas Reglamenta 100. panta 2. punktu, tiktu konstatēts, ka Tiesas kompetencē vairs nav izskatīt lietu, jo pamatlietai esot zudis priekšmets. Pakārtoti *VÚB* lūdza izdot rīkojumu atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu, piemērojot Tiesas Reglamenta 83. pantu.
- 39 Ar dokumentu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2023. gada 9. augustā, *VÚB* no jauna lūdza atkārtoti sākt mutvārdu procesu.
- 40 Pirmām kārtām, attiecībā uz galveno prasījumu, kas ietverts 2023. gada 22. februārī iesniegtajā dokumentā, *VÚB* paziņo, ka no 2023. gada 14. februāra ir atteikusies no nekustamā īpašuma ķīlas, kas ir attiecīgo kredītligumu nodrošinājums, tādējādi pamatlietai ir zudis priekšmets un par šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu vairs nav jālemj.
- 41 Turklāt ar vēstuli, kas Tiesas kancelejā iesniegta 2023. gada 21. aprīlī, *VÚB* informēja Tiesu, ka ir piekritusi prasītāju pamatlietā parāda cesijai par labu trešai personai, kura pa to laiku ir atmaksājusi šo parādu. Arī šā iemesla dēļ pamatlietai vairs neesot priekšmeta.
- 42 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi pašas noteiktajā tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu kontekstā un kuru pareizība Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums. Tomēr tāpat saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu izveidotā procedūra ir Tiesas un valsts tiesu sadarbības instruments, ar kuru pirmā sniedz otrajām tādas Savienības tiesību interpretācijas norādes, kas tām ir nepieciešamas, lai atrisinātu izskatāmās lietas. Lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu attaisno nevis konsultatīvu atzinumu par vispārējiem vai hipotētiskiem jautājumiem sniegšana, bet gan nepieciešamība efektīvi atrisināt strīdu. Līdz ar to, ja izrādās, ka pamatlietai ir zudis priekšmets, kā dēļ uzdotajiem jautājumiem acīmredzami vairs nav nozīmes šīs lietas atrisināšanā, Tiesai ir jākonstatē, ka tiesvedība ir izbeidzama (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 24. novembris, *Banco Cetelem*, C-302/21, EU:C:2022:919, 26., 27., 31. un 32. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 43 Šajā kontekstā Tiesa 2023. gada 14. martā un 2023. gada 26. maijā nosūtīja iesniedzējtiesai lūgumu sniegt paskaidrojumus, lai noskaidrotu, vai *VÚB* norādītie apstākļi faktiski izbeidz pamatlietu un vai atbildes uz Tiesai uzdotajiem jautājumiem joprojām ir nepieciešamas pamatlīetas atrisināšanai un attiecīgā gadījumā – kādu iemeslu dēļ.

- 44 2023. gada 5. aprīļa un 2023. gada 12. jūnija vēstulēs iesniedzējtiesa norādīja, ka ne atteikšanās no nekustamā īpašuma ķīlas, ne parāda cesija nav izraisījusi to, ka pamatlieta būtu zaudējusi priekšmetu, būtībā pamatojoties uz to, ka nav izpildīti spēkā esamības nosacījumi, kas šajā ziņā paredzēti valsts tiesībās. Pirmkārt, šī tiesa precizēja, ka tā nav apstiprinājusi *VÚB* vienpusējo atteikšanos no ķīlas, jo šādas ķīlas dzēšanai, atsakoties no tās, ir nepieciešama vienošanās ar parādniekiem. Otrkārt, tā uzsvēra, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ja *VÚB* prasījums būtu cedēts, tiktu aizsargātas visas prasītāju pamatlietā kā patērētāju tiesības.
- 45 Ņemot vērā iesniedzējtiesas sniegtos paskaidrojumus, ir jāuzskata, ka pamatlietai saglabājas priekšmets un līdz ar to uzdotajiem jautājumiem joprojām ir nozīme šā strīda atrisināšanā. Tāpēc par šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jālemj.
- 46 Otrām kārtām, runājot par lūgumu atkārtoti sākt mutvārdu procesu, *VÚB* savā pakārtotajā lūgumā, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2023. gada 22. februārī, būtībā apgalvo, ka dažos jautājumos tā nepiekrīt ģenerāladvokātes secinājumiem, kuri esot balstīti uz kļūdainu informāciju, un tādēļ esot jānoskaidro prejudiciālo jautājumu faktiskais un/vai juridiskais konteksts. Turklāt *VÚB* vairākos aspektos apstrīd interpretāciju, ko ģenerāladvokāte sniegusi secinājumos par šajos jautājumos minētajām direktīvām.
- 47 Ar dokumentu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2023. gada 9. augustā, *VÚB*, pamatojot lūgumu atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu, informēja Tiesu, ka, pirmkārt, tajā pašā dienā tā esot cēlusi prasību *Ústavný súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Konstitucionālā tiesa) par iesniedzējtiesas 2023. gada 12. jūnija lēmumu, ar kuru tā nolēma noraidīt lūgumu atsaukt prejudiciālo nolēmumu, neraugoties uz *VÚB* atteikšanos no nekustamā īpašuma ķīlas un parāda cesiju, kas minēta šā sprieduma 44. punktā. Proti, *VÚB* neesot lūgusi šo tiesu atsaukt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu šo dokumentu dēļ, bet gan darīt zināmus Tiesai visus apstākļus, kas varētu ietekmēt prejudiciālā nolēmuma tiesvedības turpināšanu saskaņā ar Reglamenta 100. panta 2. punktu. Šāda atteikšanās no parāda un šī cesija esot šādi apstākļi.
- 48 Otrkārt, *VÚB* būtībā uzskata, ka gadījumā, ja Tiesas rīcībā esošā informācija par šo cesiju un atteikšanos tai neļautu lemt par šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, pamatojoties uz Reglamenta 100. panta 2. punktu, būtu atkārtoti jāsāk mutvārdu process, lai noskaidrotu apstākļus, kurus šajā ziņā tā uzskata par nozīmīgiem.
- 49 Atbilstoši Reglamenta 83. pantam Tiesa jebkurā brīdī, uzklusējusi ģenerāladvokātu, var izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu, it īpaši, ja tā uzskata, ka tā nav pietiekami informēta, vai ja kāds lietas dalībnieks pēc šīs daļas pabeigšanas iesniedz ziņas par jaunu faktu, kam var būt izšķiroša ietekme uz Tiesas nolēmumu, vai arī ja lieta ir jāizskata, pamatojoties uz argumentu, kuru lietas dalībnieki vai Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantā minētās ieinteresētās personas nav apsprieduši.
- 50 Vispirms jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru kādas pamatlietas puses vai ieinteresētās personas nepiekrīšana ģenerāladvokāta secinājumiem pati par sevi nevar būt tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu pamatojošs iemesls (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 16. februāris, *Gallaher*, C-707/20, EU:C:2023:101, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 51 No tā izriet, ka *VÚB* izteiktā nepiekrīšana ģenerāladvokātes secinājumiem pati par sevi nevar pamatot tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu.

- 52 Turklāt Tiesa, uzklausijsi ģenerālvokāti, uzskata, ka pēc tiesvedības rakstveida daļas un tiesas sēdes tās rīcībā ir visa vajadzīgā informācija, lai lemtu par šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.
- 53 Proti, pamatlietas puses un ieinteresētās personas, kas piedalījās šajā tiesvedībā, it īpaši *VÚB*, gan šīs tiesvedības rakstveida, gan mutvārdu daļā varēja izklāstīt tiesiskos un faktiskos apstākļus, kurus tās uzskatīja par nozīmīgiem, lai ļautu Tiesai atbildēt uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem. Turklāt, lai gan Tiesa skaidri lūdza tiesas sēdē paust nostāju par iesniedzējtiesas sniegtajām atbildēm uz pirmo lūgumu sniegt paskaidrojumus, kas tai tika nosūtīts 2022. gada 7. jūnijā un attiecās it īpaši uz prejudiciālo jautājumu juridisko un faktisko kontekstu, *VÚB* nolēma tiesas sēdē nepiedalīties. Attiecībā uz atteikšanos no nekustamā īpašuma ķīlas un parāda cesiju, kā arī to sekām Reglamenta 100. panta 2. punkta piemērošanas nolūkā ir jākonstatē arī, ka šie apstākļi, ņemot vērā šā sprieduma 40.–45. punktā izklāstītos apsvērumus, nevar ietekmēt nolēmumu, kas Tiesai ir jāpieņem.
- 54 Visbeidzot, *VÚB* iesniegtajos lūgumos atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu nav norādīts neviens jauns fakts, kas varētu ietekmēt nolēmumu, kurš Tiesai ir jāpieņem.
- 55 Tātad šādos apstākļos nav jāizdod rīkojums par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pieņemamību

- 56 *VÚB* būtībā apgalvo, ka prejudiciālie jautājumi par Direktīvas 93/13 interpretāciju nav pieņemami, jo tie nav lietderīgi strīda atrisināšanai un ir hipotētiski, tāpēc ka tiem neesot nekāda sakara ar pamatlietas priekšmetu. Šajā ziņā tā būtībā norāda, ka prasītāji pamatlietā ir sistemātiski un smagi pārkāpuši savas līgumsaistības, līdz ar to ķīlas pārdošana katrā ziņā atbilst samērīguma pārbaudei saskaņā ar 2013. gada 14. marta spriedumā *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 73. punkts) noteiktajiem kritērijiem.
- 57 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi pašas noteiktajā tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu kontekstā un kuru pareizība Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums. Saskaņā ar LESD 267. pantu Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu tikai tad, ja, konkrēti, nav izpildītas Tiesas Reglamenta 94. pantā izvirzītās prasības attiecībā uz lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu saturu vai ja ir acīmredzams, ka Savienības tiesību normas interpretācijai vai spēkā esamības vērtējumam, ko lūgusi valsts tiesa, nav nekādas saistības ar pamatlietas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, vai ja problēmai ir hipotētisks raksturs (spriedums, 2022. gada 20. oktobris, *Koalitsia “Demokraticzna Bulgaria – Obedinenie”*, C-306/21, EU:C:2022:813, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 58 Taču šādas saistības neesamību vai uzdoto jautājumu hipotētisko raksturu nevar pierādīt, pamatojoties tikai uz *VÚB* apgalvojumu, ka ķīlas pārdošanas īstenošana šajā gadījumā ir samērīga. Proti, kā ģenerālvokāte norādījusi secinājumā 49. punktā, jautājumu par Direktīvas 93/13 interpretāciju mērķis nav noskaidrot, vai tas tā ir šajā gadījumā, bet gan noteikt, vai tiesai ir jāizvērtē kreditoram ar līguma noteikumu par kredīta pirmstermiņa atmaksu sniegtās iespējas samērīgums, ja šajā ziņā nav valsts tiesiskajā regulējumā vai judikatūrā noteikta pienākuma.

- 59 Tādējādi lūgtā Direktīvas 93/13 normu interpretācija šķiet nepieciešama pamatlietas atrisināšanai un prejudiciālie jautājumi nav hipotētiski. Līdz ar to šie jautājumi ir pieņemami.
- 60 Savukārt atbilstoši Slovērijas valdības, kā arī Eiropas Komisijas norādītajam ir jākonstatē, ka iesniedzējtiesa nav sniegusi juridisku un faktisku informāciju, kas norādītu uz saikni starp uzdotajiem jautājumiem un Direktīvu 2005/29. Tādējādi iesniedzējtiesa nepaskaidro saikni, kas pastāvēt starp noteikuma par kredīta pirmstermiņa atmaksu īstenošanu, no vienas puses, un negodīgas komercprakses esamību, no otras puses. Tāpat tā neprecizē ne to, kādā mērā nekustamā īpašuma ķīlas tiesību īstenošana, izmantojot labprātīgu pārdošanu izsolē, varētu būt negodīga komercprakse, ne arī iemeslu, kādēļ šīs direktīvas interpretācija šajā kontekstā būtu nepieciešama pamatlietas atrisināšanai.
- 61 Līdz ar to ir jāuzskata, ka Reglamenta 94. panta c) punktā paredzētās prasības nav ievērotas un ka saskaņā ar šā sprieduma 57. punktā atgādināto judikatūru prejudiciālie jautājumi nav pieņemami, ciktāl tie attiecas uz Direktīvas 2005/29 interpretāciju.

Par pirmo jautājumu

- 62 Tā kā pirmais jautājums galvenokārt attiecas uz kreditoram piešķirtās iespējas atzīt visu aizdevuma summu par atmaksājamu ar noteikumu par kredīta pirmstermiņa atmaksu pārbaudes tiesā apjomu, vispirms ir jāpārbauda, vai šajā gadījumā noteikums par kredīta pirmstermiņa atmaksu ietilpst Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā. Proti, saskaņā ar šīs direktīvas 1. panta 2. punktu tādiem līguma noteikumiem, kas ietver obligātas tiesību normas vai noteikumus, šīs direktīvas tiesību normas nav piemērojamas.
- 63 Neiekļaušana Direktīvas 93/13 sistēmā, kas attiecas uz tām valsts tiesību normām, kuras reglamentē līgumslēdzēju pušu attiecības neatkarīgi no to izvēles, un tām, kas ir piemērojamas automātiski, ir pamatota ar to, ka principā ir likumīgi prezumēt, ka valsts likumdevējs ir izveidojis līdzsvaru starp visām noteiktu līgumu pušu tiesībām un pienākumiem – līdzsvaru, kuru Savienības likumdevējs ir skaidri paredzējis saglabāt (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2021. gada 10. jūnijs, *Prima banka Slovensko*, C-192/20, EU:C:2021:480, 32. punkts, un 2022. gada 5. maijs, *Zagrebačka banka*, C-567/20, EU:C:2022:352, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 64 Minētā neiekļaušana paredz divu nosacījumu izpildi, proti, pirmkārt, līguma noteikumam ir jāatspoguļo tiesību norma, un, otrkārt, šai tiesību normai ir jābūt obligātai (spriedumi, 2014. gada 10. septembris, *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 78. punkts, un 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 31. punkts).
- 65 Lai noskaidrotu, vai šie nosacījumi ir izpildīti, Tiesa ir atzinusi, ka valsts tiesai ir jāpārbauda, vai attiecīgais līguma noteikums atspoguļo valsts tiesību normas, kas obligāti ir piemērojamas attiecībās starp līgumslēdzējām pusēm neatkarīgi no to izvēles, vai arī tiesību normas, kurām ir papildinošs raksturs un kuras līdz ar to ir piemērojamas automātiski, proti, ja šajā ziņā nav atšķirīgas vienošanās starp pusēm (spriedumi, 2014. gada 10. septembris, *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 79. punkts; 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 32. punkts, un 2022. gada 5. maijs, *Zagrebačka banka*, C-567/20, EU:C:2022:352, 55. punkts).
- 66 Šajā ziņā valsts tiesai ir jāpārbauda, vai uz šādu noteikumu attiecas Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts, ņemot vērā Tiesas definētos kritērijus, proti, ņemot vērā attiecīgo aizdevuma līgumu raksturu, vispārīgo sistēmu un noteikumus, kā arī juridisko un faktisko kontekstu, kādā tie

- iederas, vienlaikus ievērojot to, ka atbilstoši šajā direktīvā noteiktajam mērķim aizsargāt patērētājus tās 1. panta 2. punkta izņēmums ir jāinterpretē šauri (spriedums, 2022. gada 5. maijs, *Zagrebačka banka*, C-567/20, EU:C:2022:352, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 67 Šajā gadījumā, neskarot pārbaudi, kas jāveic iesniedzējtiesai, šķiet, ka valsts tiesību normas, kas ir pirmā jautājuma priekšmets, proti, Civilkodeksa 53. panta 9. punkts un 565. pants, ir atspoguļotas attiecīgā kredītīguma noteikumā, proti, noteikumā par kredīta pirmstermiņa atmaksu. Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka šis noteikums “būtībā kopē” šīs tiesību normas.
- 68 Saskaņā ar Civilkodeksa 53. panta 9. punktu tāda patēriņa kredītīguma gadījumā, kas atmaksājams pa daļām veiktos maksājumos, kreditors var pieprasīt visa kredīta samaksu saskaņā ar šā kodeksa 565. pantu, ja puses par to ir vienojušās. Kreditors var izmantot šīs tiesības ne agrāk kā trīs mēnešus pēc maksājuma kavējuma un tikai pēc tam, kad patērētājs par to ir brīdināts vismaz piecpadsmit dienas iepriekš.
- 69 Atbildē uz Tiesas lūgumu sniegt paskaidrojumus šajā ziņā iesniedzējtiesa norādīja, ka minētās kombinētās tiesību normas nav piemērojamas automātiski vai vienmēr, ja puses to nav attiecīgi izvēlējušās. Turklāt, pat ja puses kredītīgumā ir vienojušās par kreditora iespēju pieprasīt aizdotās summas pirmstermiņa atmaksu, tam nav pienākuma izmantot šīs tiesības. Iesniedzējtiesa turklāt uzskata, ka Civilkodeksa 54. panta 1. punkts, kurā būtībā ir paredzēts, ka ar patērētāju noslēgtā līgumā ietvertie līguma noteikumi nevar atkāpties no šā kodeksa noteikumiem par sliktu patērētājam, tomēr minētā kodeksa 53. panta 9. punkta noteikumiem nepiešķir obligātu raksturu, jo pirmā tiesību norma ļauj līgumslēdzējām pusēm atkāpties no otrās, ja vien tas ir par labu patērētājam.
- 70 Tādējādi, neskarot pārbaudi, kas jāveic iesniedzējtiesai, kurai vienīgajai ir kompetence interpretēt valsts tiesību normas, nešķiet, ka noteikumu par kredīta pirmstermiņa atmaksu – kas ļauj kreditoram pieprasīt visas atlikušās summas atmaksu pirms termiņa, ja parādnieks nepilda līgumsaistības, – var kvalificēt par “noteikumu, kas ietver obligātas tiesību normas” Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkta izpratnē, jo, lai gan tajā ir pārņemtas šā sprieduma 68. punktā minētās valsts tiesību normas, tās nav obligātas un tādad neatbilst otrajam minētā 1. panta 2. punktā paredzētajam nosacījumam, lai piemērotu tajā paredzēto izņēmumu.
- 71 Šādā gadījumā uz šādu noteikumu līdz ar to attiecas Direktīvas 93/13 normas, kā tās ir interpretējusi Tiesa.
- 72 Runājot par jautājuma būtību, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu iedibinātajā sadarbības starp valstu tiesām un Tiesu procedūrā Tiesai ir jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas ļautu izlemt tās izskatīšanā esošo strīdu. Šādā skatījumā Tiesai ir jāpārformulē tai uzdotie jautājumi un jāinterpretē visas Savienības tiesību normas, kas valsts tiesām ir vajadzīgas, lai tās varētu izlemt to izskatīšanā esošos strīdus, pat ja šīs normas nav skaidri norādītas jautājumos, kurus šīs tiesas ir iesniegušas Tiesai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 4. oktobris, *Kamenova*, C-105/17, EU:C:2018:808, 21. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 73 Šajā ziņā ir jāuzskata, ka ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts, 4. panta 1. punkts, 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, lasot tos Hartas 7. un 38. panta gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru, pārbaudot tiesā patēriņa kredītīgumā ietverta noteikuma par kredīta pirmstermiņa atmaksu negodīgo raksturu, netiek ņemts vērā pārdevējam vai piegādātājam dotās iespējas izmantot no šā noteikuma izrietošās tiesības samērīgais raksturs, ievērojot kritērijus, kas

it īpaši ir saistīti ar patērētāja līgumsaistību neizpildes nozīmīgumu, piemēram, maksājumu summu, kas nav samaksāta, salīdzinājumā ar kredīta kopsummu un līguma ilgumu, kā arī iespēju, ka minētā noteikuma īstenošana var izraisīt to, ka pārdevējs vai piegādātājs var atgūt saskaņā ar šo pašu noteikumu maksājamās summas, pārdodot patērētāja ģimenes mājokli bez jebkāda tiesvedības procesa.

- 74 Pirmkārt, jāatgādina – ņemot vērā, ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju ir vājākā pozīcijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan informētības līmeni, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka negodīgi noteikumi patērētājiem nav saistoši. Šajā ziņā, lai nodrošinātu Hartas 38. pantā minēto augsto patērētāju aizsardzības līmeni, valsts tiesai – ja tās rīcībā ir vajadzīgais tiesiskais un faktiskais pamatojums – pat pēc savas ierosmes ir jāvērtē Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā ietilpstoša līguma noteikuma negodīgums un, to veicot, ir jāizlīdzina starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju pastāvošais nevienlīdzīgais spēku samērs (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 19. decembris, *Bondora*, no C-453/18 līdz C-494/18, EU:C:2019:1118, 40. punkts, kā arī 2022. gada 17. maijs, *Ibercaja Banco*, C-600/19, EU:C:2022:394, 35.–37. punkts).
- 75 Otrkārt, attiecībā uz kritērijiem, pēc kuriem ir jāveic šāda pārbaude tiesā, jāatgādina, ka Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā un 4. panta 1. punktā ir definēti visi vispārējie kritēriji, kas ļauj novērtēt to līguma noteikumu negodīgumu, uz kuriem attiecas šīs direktīvas noteikumi (spriedums, 2010. gada 3. jūnijs, *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, C-484/08, EU:C:2010:309, 33. punkts).
- 76 Tādējādi, atsaucoties uz jēdzieniem “godprātība” un “ievērojama nelīdzsvarotība” pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam, Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā tikai abstrakti ir definēti elementi, kuru dēļ atsevišķi neapspriestu līguma noteikumu var uzskatīt par negodīgu (spriedums, 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 77 Tas, vai kāds līguma noteikums rada “ievērojamu nelīdzsvarotību” pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam, ir nosakāms, ņemot vērā piemērojamās valsts tiesību normas, ja starp pusēm nebūtu attiecīgas vienošanās. Šāda salīdzinoša analīze ļaus valsts tiesai izvērtēt, vai un – attiecīgā gadījumā – kādā mērā patērētājs atbilstoši līgumam tiek nostādīts juridiski neizdevīgākā stāvoklī salīdzinājumā ar to, kas paredzēts spēkā esošajos valsts tiesību aktos (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 68. punkts).
- 78 Runājot par to, kādos apstākļos “pretēji prasībai pēc godprātības” rodas šāda nelīdzsvarotība, valsts tiesai, ņemot vērā Direktīvas 93/13 sesto apsvērumu, šajā ziņā ir jāpārbauda, vai pārdevējs vai piegādātājs, godīgi un līdzvērtīgi izturoties pret patērētāju, varēja pamatoti pieņemt, ka patērētājs būtu piekritis šādam noteikumam arī tad, ja tas būtu ticis atsevišķi apspriests (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 69. punkts, un 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, C-609/19, EU:C:2021:469, 66. punkts).
- 79 Turklāt saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 1. punktu līguma noteikuma negodīgums ir jāizvērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.

- 80 Kā secinājumu 74. punktā ir atgādinājusi ģenerālvokāte, konkrēti attiecībā uz tādu ilgtermiņa hipotekārā aizdevuma līguma noteikumu, kurā paredzēti nosacījumi, ar kādiem kreditoram ir atļauts pieprasīt pirmstermiņa atmaksu, kā, piemēram, noteikums par kredīta pirmstermiņa atmaksu, Tiesai jau ir bijuši jāizklāsta kritēriji, pēc kuriem valsts tiesa varēs konstatēt šā noteikuma iespējamo negodīgumu.
- 81 Tādējādi Tiesa vairākkārt ir nospriedusi: lai noskaidrotu, vai līguma noteikums par hipotekārā kredīta pirmstermiņa atmaksu rada būtisku nelīdzsvarotību par sliktu patērētājam, būtiska nozīme ir jautājumam par to, vai pārdevēja vai piegādātāja iespēja pieprasīt visas aizdevuma summas atmaksu ir atkarīga no tā, ka patērētājs nav izpildījis vienu no saviem pienākumiem, kam ir būtiska nozīme attiecīgajās līgumattiecībās, vai šī iespēja ir paredzēta gadījumos, kad šādi līguma neizpildei ir pietiekami nopietns raksturs attiecībā pret aizdevuma ilgumu un summu, vai šī iespēja ietver atkāpi no attiecīgajā jomā piemērojamām vispārīgo tiesību normām, ja īpašu līgumtiesību normu nav, un vai valsts tiesībās ir paredzēti atbilstoši un efektīvi līdzekļi, kas ļautu patērētājam, kam tiek piemērots šāds līguma noteikums, novērst šīs aizdevuma atmaksas pieprasīšanas sekas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 66. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 82 No tā izriet, ka valsts tiesai it īpaši ir jāpārbauda kreditoram sniegtās iespējas saskaņā ar šo noteikumu pieprasīt visas maksājamās summas samērīgums, kad tā izvērtē šā noteikuma iespējami negodīgo raksturu, un tas nozīmē, ka tai it īpaši ir jāņem vērā tas, cik lielā mērā patērētājs nepilda līgumsaistības, piemēram, nesamaksāto maksājumu summa salīdzinājumā ar kredīta kopsummu un līguma termiņu.
- 83 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka 2017. gada 26. janvāra spriedumā *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60) noteiktie kritēriji līguma noteikuma par kredīta pirmstermiņa atmaksu parādnieka saistību neizpildes ierobežotā laikposmā negodīguma novērtēšanai nav nedz kumulatīvi, nedz alternatīvi, nedz arī izsmeloši (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 8. decembris, *Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest*, C-600/21, EU:C:2022:970, 30. un 31. punkts).
- 84 No tā izriet, ka šā noteikuma samērīguma pārbaude tiesā attiecīgā gadījumā ir jāveic, ņemot vērā papildu kritērijus. Tādējādi, ņemot vērā sekas, kādas var būt ar ģimenes mājokli garantētā patēriņa kredītlīgumā ietvertam noteikumam par tāda kredīta pirmstermiņa atmaksu kā pamatlietā aplūkotais, valsts tiesai, izvērtējot iespējas, ko šis noteikums sniedz kreditoram, negodīgo raksturu, savā analizē par iespējamo līgumisko nelīdzsvarotību, kas radīta ar minēto noteikumu, ir jāņem vērā apstākļi, ka tā īstenošana attiecīgā gadījumā var izraisīt to, ka kreditors atgūst saskaņā ar šo pašu noteikumu maksājamās summas, pārdodot šo mājokli bez jebkāda tiesvedības procesa.
- 85 Šajā ziņā, izvērtējot līdzekļus, kas ļauj patērētājam novērst sekas, ko rada pilnīga saskaņā ar aizdevuma līgumu maksājamo summu iekasējamība, šai tiesai ir jāņem vērā sekas, kādas ir tam, ka patērētājs un viņa ģimene tiek izlikti no mājokļa, kas ir viņu galvenā dzīvesvieta. Proti, tiesības uz mājokli ir pamattiesības, ko garantē Hartas 7. pants, kurš valsts tiesai ir jāņem vērā, īstenojot Direktīvu 93/13. Tiesa šajā ziņā ir uzsvērusi, cik nozīmīgi ir, lai valsts tiesas rīcībā būtu pagaidu pasākumi, kas ļauj apturēt prettiesisku piedziņas vēršanas uz hipotēku procedūru vai to izbeigt, ja šādu pasākumu veikšana izrādās nepieciešama, lai nodrošinātu Direktīvā 93/13 paredzētās aizsardzības efektivitāti (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 10. septembris, *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 63.–66. punkts).

- 86 Ja, pamatojoties uz iepriekš minētajiem kritērijiem, iesniedzējtiesa, izvērtējot noteikuma par kredīta pirmstermiņa atmaksu negodīgo raksturu, konstatētu, ka šajā gadījumā *VÚB* noteiktās tiesības pieprasīt saskaņā ar attiecīgo kredītlīgumu maksājamās atlikušās summas, ko garantē prasītāju pamatlietā ģimenes mājoklis, atmaksu pirms termiņa ļauj šim pārdevējam vai piegādātājam īstenot šīs tiesības, neņemot vērā patērētāju pienākumu neizpildes nozīmīgumu salīdzinājumā ar piešķirto summu un aizdevuma ilgumu, šis konstatējums varētu likt šai tiesai uzskatīt šo noteikumu par negodīgu, ciktāl tas radītu ievērojamu nelīdzsvarotību par sliktu patērētājiem, neraugoties uz godprātības prasību, ņemot vērā visus apstākļus, kādos šis līgums tika noslēgts un par kuriem pārdevējs vai piegādātājs varēja zināt tā noslēgšanas dienā.
- 87 Ja pēc šīs analīzes noteikums tiktu atzīts par negodīgu, šai tiesai būtu jāatturas piemērot šo noteikumu, lai tas vairs neradītu saistošas sekas patērētājam, izņemot gadījumu, kad patērētājs pret to iebilst (spriedums, 2020. gada 16. jūlijs, *Caixabank* un *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria*, C-224/19 un C-259/19, EU:C:2020:578, 50. punkts).
- 88 Šajā ziņā valsts tiesību aktos paredzētie nosacījumi, uz kuriem ir atsauce Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā, nevar aizskart tiesību, kādas patērētāji gūst no šīs tiesību normas, būtību – nebūt saistītiem ar noteikumu, kas tiek uzskatīts par negodīgu (spriedums, 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 51. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 89 Proti, ja šādas pārbaudes nav, patērētāja aizsardzība izrādītos nepilnīga un nepietiekama un – pretēji Direktīvas 93/13 7. panta 1. punktā paredzētajam – nebūtu ne atbilstošs, ne efektīvs līdzeklis šāda veida noteikumu izmantošanas novēršanai (spriedums, 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 90 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos iemeslus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts, 4. panta 1. punkts, 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, lasot tos Hartas 7. un 38. panta gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru, pārbaudot tiesā patērētāja kredītlīgumā ietverta noteikuma par kredīta pirmstermiņa atmaksu negodīgo raksturu, netiek ņemts vērā pārdevējam vai piegādātājam dotās iespējas izmantot no šā noteikuma izrietošās tiesības samērīgais raksturs, ievērojot kritērijus, kas it īpaši ir saistīti ar patērētāja līgumsaistību neizpildes nozīmīgumu, piemēram, maksājumu summu, kas nav samaksāta, salīdzinājumā ar kredīta kopsummu un līguma ilgumu, kā arī iespēju, ka šā noteikuma īstenošana var izraisīt to, ka pārdevējs vai piegādātājs var atgūt saskaņā ar šo noteikumu maksājamās summas, pārdodot patērētāja ģimenes mājokli bez jebkāda tiesvedības procesa.

Par otro jautājumu

- 91 Ņemot vērā uz pirmo jautājumu sniegto atbildi, uz otro jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 92 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 3. panta 1. punkts, 4. panta 1. punkts, 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, lasot tos Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 38. panta gaismā,

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru, pārbaudot tiesā patēriņa kredītlīgumā ietverta noteikuma par kredīta pirmstermiņa atmaksu negodīgo raksturu, netiek ņemts vērā pārdevējam vai piegādātājam dotās iespējas izmantot no šā noteikuma izrietošās tiesības samērīgais raksturs, ievērojot kritērijus, kas it īpaši ir saistīti ar patērētāja līgumsaistību neizpildes nozīmīgumu, piemēram, maksājumu summu, kas nav samaksāta, salīdzinājumā ar kredīta kopsummu un līguma ilgumu, kā arī iespēju, ka šā noteikuma īstenošana var izraisīt to, ka pārdevējs vai piegādātājs var atgūt saskaņā ar šo noteikumu maksājamās summas, pārdodot patērētāja ģimenes mājokli bez jebkāda tiesvedības procesa.

[Paraksti]